

UITVOERINGSPROGRAMMA VAN HET GEMEENTEBESTUUR

Tytsjerksteradiel

gemeente | tytsjerksteradiel

w a o m
g r f n j
t h b s e
s g
e



APRIL 2023

Inleiding

Voor u ligt het uitvoeringsprogramma van het gemeentebestuur van Tytsjerksteradiel. Hierin zijn de uitvoeringspunten uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord Tytsjerksteradiel samengebracht.

In dit document is het aanbod op geformuleerd hoe en wanneer (vaak clustering van) onderwerpen tot uitvoering worden gebracht. De onderwerpen zijn gerubriceerd binnen de begrotingsprogramma's (en soms eroverheen, bijvoorbeeld wonen of duurzaamheid). Het reguliere 'onderhanden' werk maakt geen onderdeel uit van dit uitvoeringsprogramma.

De financiële afweging voor de uitvoering van onderwerpen waar extra middelen voor nodig zijn, vindt plaats bij de kadernota. Eventuele extra inzet (geld en uren) worden via de kadernota en begroting (swijzigingen) aan de raad voorgelegd.

Sommige onderwerpen hebben een relatie met de uitvoeringspunten van Achtkarspelen, daar waar dit aan de orde is wordt Achtkarspelen benoemd. Uitgangspunt in de uitvoering door de werkmaatschappij is de verdeling 50/50. Daar waar ongelijkheid (tenzij) ontstaat wordt dit ter besluitvorming voorgelegd.

Het is een dynamisch document. Enkele onderwerpen vragen in de nadere uitwerking nog een integrale afweging qua planning en capaciteit van de werkmaatschappij. Dit wordt ook bekeken in relatie tot de uitvoering van het uitvoeringsprogramma bestuursakkoord Achtkarspelen en de inzet van onderdelen cluster Bedrijfsvoering.

Een en ander is onder voorbehoud van beschikbaar hebben van personele capaciteit, gezien de onrustige arbeidsmarkt en ontwikkelingen in de organisatie(s). De planning zoals nu opgevoerd gaat uit van stabiele omstandigheden. Onvoorziene omstandigheden (zoals we hebben meegemaakt met corona of Oekraïne crisis) vragen mogelijk om bijstelling.

Over de voortgang van het uitvoeringsprogramma en de hierin opgenomen punten uit het raadsprogramma wordt jaarlijks gerapporteerd via een bijlage bij de jaarrekening en de begroting. De belangrijkste ontwikkelingen worden vermeld in de jaarrekening en de begroting zelf. Een algehele evaluatie van het raadsprogramma is aan de raad zelf.

Programma 0 Bestuur en Ondersteuning

Centraal staat dat wij dienstbaar aan onze inwoners – jong en oud – willen zijn. Dat betekent in onze optiek dat de mens centraal staat bij ons handelen, onze dienstverlening en in onze communicatie.

Overheid – en inwonersparticipatie

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

- | | |
|------------------------|---|
| Raadsprogramma | <ul style="list-style-type: none">- Bestuurlijke vernieuwing met nadruk op betrekken jongeren. Dit in een opiniërende vergadering met de raad verdiepen.- Voorbeeld om een dorpentop te organiseren.- verkleinen de kloof tussen burgers en gemeente.- Participatieverordening opstellen voor behandeling raad.- Uitvoering geven aan het beleid overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven en daar duidelijk en begrijpelijk over te communiceren.- Samenwerking en communicatie tussen inwoners/vrijwilligers en professionals te versterken en/of te verbeteren en hier aandacht in de raadsvoorstellen aan te geven (<i>niet alleen Participatie</i>). |
| Coalitieakkoord | <ul style="list-style-type: none">- Denkkraft van jong en oud in de samenleving benutten en zoeken daarvoor naar nieuwe vormen.- We willen van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie. Ook de gemeente participeert. Hierover komt een voorstel naar de raad.- Focus leggen op informeren en faciliteren van initiatieven vanuit de mienskip om beschikbare middelen rijk zo optimaal mogelijk in te zetten (<i>ook bij Duurzaamheid</i>). |

Wat willen we bereiken

Vanuit een gedeelde visie en resultaatgericht geformuleerde doelen toewerken naar een (beleids- en uitvoerings)programma Inwoners- en Overheidsparticipatie. Dit met het doel om van daaruit op een eenduidige, transparante en kwalitatief hoogwaardige wijze met onze inwoners samen te werken. Zowel bij een initiatief vanuit de Mienskip als bij een (beleids)voornemen vanuit de gemeente zelf.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- In 2023 starten we met een interactieve bijeenkomst met de raden. Doel daarvan is om de ambitie van de beide gemeenten te concretiseren (“Wat voor gemeente willen we zijn?”). - Vanuit die ambitie formuleren de gemeenteraden in de loop van 2023 de opdracht voor het vervolg voor zichzelf én college / de Werkmaatschappij (“Wat is er nodig om die ambitie waar te maken”): startnotitie - Het beleid rondom participatie bij initiatieven onder de Omgevingswet loopt vooruit op de te vormen visie. In dat proces is al een bodem gelegd voor de visievorming in bredere zin op het thema Participatie. - Per 2023 vullen we de vacature van dorpencoördinator in voor Achtkarspelen (voor Tytsjerksteradiel reeds een bestaande functie)	Dat volgt in de startnotitie. Ongetwijfeld volgt hieruit in ieder geval incidentele inzet op een programmatische aanpak = extra middelen. Dat is nu nog lastig te voorzien (vraagt integrale afstemming met diverse clusters, afweging wat zelf / wat extern beleggen etc.).	- 10 maart 2023 eerste bijeenkomst raden - Q3 2023 startnotitie naar de raden

Actieplan verduurzaming gemeentelijke gebouwen

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma Vaart maken met de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen.

Coalitieakkoord Zelf goede voorbeeld geven door verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Wat willen we bereiken

Het verduurzamen en waar mogelijk energieneutraal maken van het gemeentelijke vastgoed. Hiermee uitvoering geven aan de duurzaamheidsambities.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Per gebouw inventariseren welke maatregelen hiervoor nodig zijn en dit opnemen in de meerjarenonderhoudsplanning. Per gebouw een business case opstellen waarin de haalbaarheid wordt onderzocht en de alternatieven worden afgewogen. Vervolgens (technisch) uitwerken van het plan in een Programma van Eisen en het werk aanbesteden op de markt.	Op dit moment is er onvoldoende capaciteit op de afdeling beschikbaar om dit op te pakken in 2023. Hiervoor is extra (externe) capaciteit nodig. Kosten uitbesteden geschat op €55.000 excl. Btw. Wellicht te dekken uit extra middelen van het rijk, maar dat moet nog worden uitgezocht. Ondersteuning nodig van inkoop, juridische zaken, financiën en vastgoed bij uitwerking van de plannen en het maken van afspraken met gebruikers. De verduurzaming zit nog niet in de begroting verwerkt. Er is extra budget nodig om de verduurzaming uit te voeren.	Uitwerken plannen 2023/2024 (o.b.v. voldoende capaciteit) Uitvoering 2025 – 2040 Deze stappen moeten nog nader worden uitgewerkt, maar dat volgt later omdat beschikbare medewerkers vooralsnog de handen vol hebben aan de overige werkzaamheden

0-meting dienstverlening en klantbedieningsstrategie

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma 0-meting klantbediening en startnotitie klantbedieningsstrategie

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

- Een inventarisatie van de huidige situatie van onze dienstverlening en waar we als gemeente kunnen verbeteren voor onze inwoners naar een uitstekende dienstverlening.
- Het meten van de klantbeleving (behoefte van de inwoner) om zo de inwoner centraal te stellen
- Structureel ontvangen van feedback en input van de inwoner (KTO, signaalmanagement)
- Het dienstverleningsplan 2023-2026 vormgeven en vaststellen, waarbij de strategie op klantbediening een onderdeel is.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- Een 0-meting uitvoeren die inzicht geeft in de waardering/beleving van de inwoner/ondernemer van de dienstverlening (Q2/Q3 2023). - o Ervaring met afgenomen diensten - o Contactmomenten - o Communicatie vanuit de gemeente - o Bereikbaarheid zowel fysiek als op andere vormen - Na de 0-meting blijven meten door vervolgmetingen - Dienstverleningsplan 2023-2026 vormgeven en vaststellen incl. klantbedieningsstrategie. (Omdat de klantbedieningsstrategie onderdeel uitmaakt van het gehele plan, wordt hiervoor geen aparte startnotitie gemaakt.)	Inhuur extern bureau voor het opstellen van vragenlijsten en uitvoeren van de 0-meting. Dit gebeurt zowel digitaal als fysiek om alle inwoners (doelgroepen) deel te kunnen laten nemen aan het onderzoek. Budget: 30K Betreft een schatting op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken. Middelen worden via een begrotingswijziging aangevraagd voor 2023. Voor de structurele opvolging van de nulmeting vragen we middelen via de Kadernota.	- Q2: Dienstverleningsplan 2022-2026 in MT vaststellen - Q2 2023: 0- meting uitvoeren m.b.v. een extern bureau voor het opstellen van de vragenlijst en het uitvoeren van het onderzoek - Q2 2023: visie op bereikbaarheid incl. actuele servicenormen uitwerken en vaststellen - Q3/Q4 2023: bevindingen en aanbevelingen uit 0-meting vertalen naar concrete acties en inspanningen en daar waar mogelijk direct uitvoeren - Q3 2023: eerste dashboard dienstverlening - 2024-2025 continueren van metingen zodat continu verbeteren de norm wordt (PDCA)

Regionale samenwerking

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

- Raadsprogramma** Meer halen uit de regionale samenwerking binnen ANNO III en versnellingsagenda. College krijgt opdracht raad meer inzicht te verschaffen in de kansen zodat daarna een actieplan aan de raad kan worden voorgelegd.
- Coalitieakkoord**
- Actieve houding in samenwerking Noordoost (ANNO III)
 - Meer projecten ontwikkelen en indienen bij de Versnellingsagenda/Regiodeal.

Wat willen we bereiken

Meer uit de regionale samenwerking in ANNO en de versnellingsagenda halen, waarbij we oog hebben voor de oorspronkelijke doelen van de samenwerking. We doen dit door de resultaten en mogelijkheden die de agenda's bieden, zichtbaar te maken met de betrokken partners en de betrokkenheid binnen en buiten de gemeentehuizen bij de ambities en kansen te vergroten. Kansen verzilveren die de regionale samenwerking de gemeenten biedt.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
We informeren daarover de medewerkers, colleges en raden in regionaal verband en daar waar daar behoefte aan is de eigen kring, en betrekken hen bij de ANNO-agenda en de versnellingsagenda. We zoeken hen actief op en betrekken hen in dit proces. Voor medewerkers organiseren we regiobrede ontmoetingen en voor de raden denken we aan het inrichten van een klankbordgroep/consultatiegroep. We maken voor raadsleden zo inzichtelijk wat vanuit de regio we doen om invulling te geven aan de ambitie in de ANNO agenda en tot goede projecten te komen voor de versnellingsagenda en wat de resultaten zijn. Via de agendacommissie / presidium gaan we tijd en ruimte vragen om de raad een toelichting te geven waar we staan. Hierbij lichten ook toe wat de rol en inzet van de gemeenten is, zodat zij dit ook als ambassadeurs uit kunnen dragen.	Draagvlak en betrokkenheid van colleges, MT, leidinggevenden en medewerkers bij ANNO en de versnellingsagenda. Binnen teams vraagt tijd en ruimte om hier werk van te maken. Wat hier aan ureninzet voor nodig is, moet nader worden uitgewerkt. Met de griffies willen we komen tot afspraken hoe we de raden nog beter kunnen betrekken bij de activiteiten van de versnellingsagenda. Verder willen we bekijken hoe we de raadsleden zouden kunnen inzetten als ambassadeurs voor de versnellingsagenda via een klankbordgroep/consultatiegroep. Alleen samen kunnen we er een succes van maken.	Nader te bepalen in overleg met de andere partners in ANNO en versnellingsagenda.

Inkoop

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma inzicht geven aan de raad om in het inkoop en aanbestedingsbeleid meer ruimte te bieden voor lokale ondernemers en opiniërend behandelen

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

De raad is geïnformeerd over de (on)mogelijkheden om inkopen van de gemeente zoveel mogelijk lokaal en regionaal in te kopen.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Een opiniërend raadsvoorstel maken en daarbij het aanbod doen om de raad middels een bijeenkomst met presentatie te informeren over hoe wij binnen de geldende kaders zoveel als mogelijk kansen aan lokale en regionale ondernemers bieden om zaken te doen met de gemeente.	Niet echt van toepassing. Mocht de raad wensen hebben voor verder invulling dan is het afhankelijk van de inhoud of er formatie en middelen nodig zijn om tot verdere uitwerking over te gaan.	In januari heeft het college een voorstel ontvangen met daarbij een opiniërend raadsvoorstel dat in februari in de raad wordt behandeld. Daarbij komt een aanbod om de raad middels het houden van een presentatie te informeren. Dit heeft inmiddels plaatsgevonden.

HRM

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

- | | |
|------------------------|---|
| Raadsprogramma | <ul style="list-style-type: none">- De raad wil dat de gemeente het goede voorbeeld geeft en de eigen taakstelling haalt obv participatie wet (BAB banen)- Opstellen SPP met als uitgangspunt dat medewerkers er zijn voor de inwoners en efficiency onderdeel maken.- Actieplan daling ziekteverzuim.- Actieplan stijgen medewerkers tevredenheid.- Verbeterplan opstellen die medewerkers centraal stelt. |
| Coalitieakkoord | <ul style="list-style-type: none">- Aantrekkelijke werkgever door randvoorwaarden als doorontwikkeling en ruimte ervaren.- Opstellen SPP.- Opstellen arbeidsmarktstrategie. |

Wat willen we bereiken

1. Aantrekkelijke werkgever en 2. strategische personeelsplanning

In de huidige context van de organisatie is het van belang om medewerkers te werven, maar van het grootste belang om medewerkers te behouden. Dat kan door als werkgever aantrekkelijk te blijven op diverse aspecten (denk aan arbeidsvoorwaarden, hybride werken, preventie en ARBO) waaronder doorontwikkeling en het ervaren van ruimte. Ruimte voor autonomie, ruimte in balans werk-privé en ruimte voor ontplooiing.

3. Bab-banen

De wet arbeidsmarkt in balans ziet erop toe dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vaker een betere plek vinden in bestaande organisaties. Ook onze organisatie moet aan deze wet voldoen. Het belang voor deze groep mensen en het voorbeeld dat onze organisatie daarin moet geven, wordt breed gedragen.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
1. We gaan daarvoor werken aan het verder ontwikkelen van hybride werken, aan ontwikkeling van leiderschap en aan het geven van mogelijkheden voor medewerkers om zich verder te ontwikkelen op persoonlijk en professioneel vlak. Ruimte ontstaat ook als we het werk goed inrichten en verdelen en als we voldoende goed toegeruste mensen hebben het werk uit te voeren. 2. Voor de strategische personeelsplanning is het belangrijk te weten welke koers de organisatie vaart. Meer focus op workforce management (SPP). Wat heeft de organisatie nu op dit moment aan personeel rondlopen. Wat is de toekomstige behoefte qua skills en aantallen en gelijktijdig ook de huidige vraag naar arbeid en competenties blijven managen. Doel is om een optimale inzet te hebben van personeel. Duurzame inzetbaarheid om mensen te boeien (ontwikkeling) zorgen voor vitaliteit en de juiste persoon op de juiste plek. Er is al een stuk geschreven over vitaliteitsbeleid deze moet nog geactualiseerd worden. Om er voor te zorgen dat de caseload te veel is moet het ziekteverzuim omlaag. Managers moeten een actieve rol gaan vervullen in het begeleiden van zieken. HR kan hierin een rol vervullen door managers te coachen. In 2023 staat al een training gepland. 3. Door de huidige druk op medewerkers in de organisatie is ervoor gekozen nu geen invulling te geven aan deze werkplekken. Opnemen van deze mensen in de organisatie vraagt tijd en aandacht die onze medewerkers op dit moment gewoonweg niet kunnen geven. Dat doet geen recht aan deze groep mensen en brengt de eigen organisatie verder onder druk.	1. We hebben daarvoor een HRM team nodig dat over voldoende capaciteit en deskundigheid beschikt op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie, werving en selectie, leren en ontwikkelen, ARBO en preventie etc. Ondersteunende systemen als een goed gevuld LMS zijn daarbij ook ondersteunend net als een blijvende aandacht voor ontwikkeling van leiderschap in de organisatie. 2. Om HR naar een hoger strategisch niveau te tillen is uitbreiding nodig met tenminste 2 fte voor sr. Adviseurs (HR business partners). Adviseurs die het management kunnen adviseren op strategisch vlak en de skills hebben om (beleids) notities te maken voor MT en directie. Voor opstarten vlootshouw t.b.v. SPP is in de kadernota voor 2023 al budget gereserveerd. Vraag voor extra budget voor workshops t.b.v. SPP en duurzame inzetbaarheid.	1. Delen worden op dit moment al gerealiseerd en zijn onderhanden. In 2023 start het team HRM met deels projectmatige aanpak van arbeidsmarktcommunicatie en werving en selectie. Vasthouden van behoud en werving en van ontwikkeling van medewerkers is echter een kwestie van lange adem en vraagt dus blijvende aandacht in de komende jaren. 2. De start met SPP staat op de planning voor Q3 2023. Idem voor duurzame inzetbaarheid. Het is wel afhankelijk van het toekennen van budget voor de 2 extra fte. 3. Na de keuze voor de nieuwe richting van de organisatie en wanneer de organisatie weer voldoende ruimte heeft om de nodige aandacht te geven, voor het eerst in 2024, wordt opnieuw onderzocht op welke manier en op welke termijn we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met kwaliteit kunnen opnemen in onze organisatie.

Data Fryslân

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

Wij willen slimmer gebruik maken van gegevens die beschikbaar zijn. Daartoe ontwikkelen we ons tot datagedreven organisaties. Wat daartoe nodig is staat beschreven in de Roadmap datagedreven werken. Onderdeel is ook het lidmaatschap van DataFryslân.

Wat willen we bereiken

We willen ons bij de besluitvorming zoveel als mogelijk baseren op objectieve informatie die gebaseerd is op goede data. Want betere data = betere besluitvorming = beter beleid = betere gemeente.

DataFryslân beschikt over veel expertise en over veel data die beide zonder lidmaatschap van DataFryslân niet toegankelijk zouden zijn voor een organisatie van onze omvang. Lidmaatschap is daarom zinvol en waarde verhogend.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
We ontwikkelen ons tot datagedreven organisaties. Wat daartoe nodig is staat beschreven in de roadmap datagedreven werken die in Q4 aan het MT van de WM, en daarna aan de colleges wordt voorgelegd. Hierin staat beschreven wat nodig is om dit doel te bereiken. Aan de portefeuillehouders en de colleges wordt gevraagd de (bestuurlijke) ambities en ontwikkelrichting zoals genoemd in de Roadmap goed te keuren en daarbij de benodigde middelen ter beschikking te stellen. We vragen dus naar een gezamenlijke programmaopdracht van beide colleges t.a.v. datagedreven werken, waaronder aansluiting bij DataFryslân. Dit is afhankelijk van de (bij voorkeur) gezamenlijke opdracht, de beschikbare middelen	Aan een lidmaatschap (per gemeente) zijn kosten verbonden en daarnaast moeten we organisatorisch in staat zijn om iets met de beschikbare data en expertise te doen. Aan middelen vraagt dat voor het lidmaatschap € 30 k per gemeente (prijspeil 2022). We stellen voor dit voor 2023 met een begrotingswijziging mogelijk te maken en voor 2024 op te nemen in de kadernota voor de nieuwe begroting. Daarnaast moet de interne organisatie van de WM worden aangepast om datagedreven te kunnen gaan werken. Deze aanpassingen zijn deels zo mogelijk waardoor we direct kunnen starten. Voor de verdere groei zijn extra middelen nodig in de vorm van een programmabudget, en extra	Het lidmaatschap staat op de planning voor 2023 of 2024.

en faciliteiten en de te kiezen ontwikkelrichting opgenomen in de roadmap. We verwachten aan te sluiten in 2023 of in 2024. Dit volwaardige lidmaatschap is van de drie beschikbare lidmaatschapsvormen de enige waarbij de expertise en producten van DataFryslân volledig ter beschikking komen.	formatie. In de roadmap is aangegeven om welke bedragen het gaat. Deze worden opgenomen in de kadernota 2023 voor de begroting 2024.	
--	--	--

De volgende speerpunten binnen het programma Bestuur en Ondersteuning uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma

- Bij iedere startnotitie wil de raad inzicht of het onderwerp door eigen medewerkers kan worden opgepakt. Als dat niet het geval is moet er een onderbouwing komen voor externe inhuur. Als er geen startnotitie is dan wil de raad de verantwoording achteraf

Coalitieakkoord

- De communicatie moet helder, begrijpelijk en toegankelijk zijn. Ook voor mensen die minder digitaal zijn of lezen moeilijk vinden.
- Strategische ambtelijke steun op orde.
- Verantwoordelijkheid nemen voor goed functionerend digitaal systeem gemeentelijk organisatie

Programma 1 Veiligheid

Wij stellen de mens centraal en daarmee bedoelen we ook dat we ons veilig voelen en ook veilig zijn. Alleen dan kan de samenleving bloeien. We zien in toenemende mate dat agressief en crimineel gedrag de mienskip en ook de eigen organisatie raakt en ondermijnt. We willen dit ongewenste gedrag voor zijn en zetten daarom in op bewustwording en weerbaarheid. Wij vinden het belangrijk om overlast te voorkomen en willen daarom ook inzetten op meer preventie.

BOA Jeugd

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord 1 extra (op jeugd gerichte) BOA

Wat willen we bereiken

Een BOA aantrekken die zich, in de werkafspraken, richt op de jeugd.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Wij gaan hiervoor in 2023 twee vacatures openzetten. De functie dient verder nog beschreven te worden in het functieboek (op dit moment bestaat deze functie niet als zelfstandige functie).	88.000 (per gemeente) zijnde 1 fte.	Beschrijving functies en wijzigingen functieboek januari 2023. Start werving BOA januari/februari 2023.

Veilige leefomgeving

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma	Huidige beleid vuurwerk in stand houden, CU wil ook inzet op minder consumenten vuurwerk. Aanmoedigen van vuurwerkshows.
Coalitieakkoord	Helpen bewoners en ondernemers om weerbaar te worden tegen cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.

Wat willen we bereiken

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
1 In het kader van cyber hebben we het afgelopen half jaar een projectgroep opgezet waarin we gezamenlijk projecten op het gebied van cyber uitzetten. Hierbij zijn veel verschillende partijen aangesloten: NHL, politie (landelijke eenheid en digitale wijkagent), banken. In het jaarplan van de politie is dit onderwerp ook een hoofdprioriteit. Vanuit hier hebben we eind 2022 het project Hackshield gelanceerd. Momenteel zijn we bezig met een project voor andere doelgroepen in de gemeente, zoals ondernemers. Cyberweerbaarheid zal onderdeel uitmaken van het uitvoeringsprogramma veiligheid ter vaststelling in het eerste kwartaal van 2023. 2 Wij volgen het landelijke vuurwerkbeleid en moedigen het organiseren van vuurwerkshow aan. In de voorbereiding van het nieuwe oud en nieuw, sturen we de dorpsbelangen een brief met het advies om vuurwerkshows te organiseren.	Cyberweerbaarheid zal deel uit maken van het veiligheidsbeleid. Uit te voeren projecten die hieruit vloeien kunnen geld gaan kosten. Er is nog geen raming van. Deze zullen in eerste instantie betaald worden uit het veiligheidsbudget.	De bovengenoemde punten zijn niet op tijd te zetten. De uitvoering hiervan is gaande en heeft geen eind. We gaan de komende jaren hiermee verder en dus verspreid zijn over meerdere jaren. Het uitvoeringsprogramma veiligheid wordt in het eerste kwartaal van 2023 ter vaststelling aangeboden. Vanuit de raadsbehandeling en de daaruit voortvloeiende prioritering valt vervolgens een meer gedetailleerde planning te maken.

De volgende speerpunten binnen het programma Veiligheid uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

- Goede voorlichting gebruik alcohol en drugs jeugd (uitwerken: is huidig beleid voldoende of moet er meer/is dit ketenbeleid discussie)
- bewust worden medewerkers op ondermijning

Programma 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Wij staan voor een gezonde omgeving waar bereikbaarheid en mobiliteit hand in hand gaan. Ook hier staat wat ons betreft de mens centraal. En dat betekent dat het gemakkelijk moet zijn om van het ene vervoermiddel over te stappen op het andere.

Opstellen nieuw verkeers- en vervoerplan

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma	Evaluatie van beheerplan wegen en conservering beweegbare bruggen en het gemeentelijke verkeers-vervoersplan wat in 2022 en 2023 afloopt. Evaluatie behandelen in de raad. Belangrijk onderwerp dat inzichtelijk wordt gemaakt op welke wijze de raad sturing kan geven op budgetten voor verschillende soorten wegen. College krijgt opdracht evaluatie voor te bereiden
-----------------------	---

Coalitieakkoord	- Behoud van busvervoer in regio en aandringen op combinatievervoer (fiets mee) - Aanleg fietssnelwegen - Bevorderen van gezonde mobiliteit - Kansen verzilveren verschuiving van vrachtvervoer over de weg naar vrachtvervoer over het water - Laadpunten voor elektrisch verkeer bevorderen - Veiligheid van schoolfietsroutes goed op peil brengen en houden. - Bij opwaardering vaarweg Lemmer - Delfzijl moet er een goede verbinding blijven tussen Jistrum en Eastermar - Verdere uitwerking en uitvoering van de mobiliteitsvisie ANNO
------------------------	--

Wat willen we bereiken

Geactualiseerd verkeersbeleid voor de periode van (ca.) 8 jaar.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Met ondersteuning van een extern expertisebureau - een evaluatie uitvoeren van het huidige GVVP; - een analyse opstellen van de relevante thema's met betrekking tot verkeer en vervoer om hieruit nieuw beleid te op te stellen. In dit proces zal het betrekken van de Mienskip een belangrijke rol krijgen.	- Kosten voor het plan zijn opgenomen in de begroting 2023 - Ondersteuning vanuit team communicatie voor het participatieproces; - Ondersteuning vanuit team Financiën voor de financiële vertaalslag naar een concreet uitvoeringsprogramma.	- Opstellen en vaststellen startnotitie januari 2023 - Evaluatie oude GVVP feb/mrt 2023 - Opstellen en vaststellen GVVP mrt- september 2023 - Opstellen en vaststellen uitvoeringsprogramma november 2023

Evaluatie beheerplan wegen en conservering beweegbare bruggen

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma Evaluatie van beheerplan wegen en conservering beweegbare bruggen en het gemeentelijke verkeers-vervoersplan wat in 2022 en 2023 afloopt. Evaluatie behandelen in de raad. Belangrijk onderwerp dat inzichtelijk wordt gemaakt op welke wijze de raad sturing kan geven op budgetten voor verschillende soorten wegen. College krijgt opdracht evaluatie voor te bereiden

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

- a) Voorafgaand aan het vaststellen van een nieuw beheerplan wegen gaan we met de raad het voorgaande beheerplan evalueren en de raad handvatten geven om te sturen op de budgetten voor de verschillende categorieën wegen.
- b) Op basis van het resultaat van onderdeel a) wordt vervolgens een nieuw beheerplan wegen opgesteld voor een periode van ca. 5 jaar.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
We gaan aan de raad scenario's voorleggen op basis van beeldkwaliteit in overeenstemming met landelijke (CROW-)normeringen om een keuze te maken of we het kwaliteitsniveau (wat vastgesteld is in het beeldkwaliteitsplan "Beheer yn Byld" 2014) willen aanpassen en/of verder differentiëren naar diverse categorieën wegen. We maken bewust een knip tussen onderdeel a) en b). Het resultaat van onderdeel a) is richtinggevend voor b) en beperkt daardoor een aantal complexe rekenexercities	We gaan er van uit de benodigde financiële middelen (inschakeling externe expertise) binnen de begroting te vinden. Intern wordt met name een beroep gedaan op het team financiën.	Voor onderdeel a) – Opstellen en vaststellen startnotitie (evaluatie landt in startnotitie) (raad september 2023) - Opstellen en uitwerken scenario's (november2023 – februari2024) - Voorleggen raad (maart 2024) Voor onderdeel b) – Uitwerking keuze raad naar een beheerplan (april – juli 2024) – Voorleggen beheerplan aan de raad (juli/sept 2024)

		NB: 1) omdat het huidige beheerplan eind 2023 afloopt hebben we een raadsbesluit nodig voor middelen in 2024: voortzetting bestaand beleid in afwachting van het nieuwe beheerplan 2) Dit volgt uit de wens van de raad om een discussie te willen inzake een mogelijke herijking van de toedeling van middelen aan verschillende categorieën 3) Omdat we ook nog een nieuw beheerplan bruggen gaan opstellen is het logisch het onderdeel “conservering beweegbare bruggen” los te koppelen van het beheerplan wegen en onder te brengen in het nieuwe beheerplan bruggen.
--	--	--

De volgende speerpunten binnen het programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

- Jobinder is en blijft regionaal doelgroepenvervoer / opstapper
- Actief blijven met verkeersveiligheidseducatie

Programma 3 Economie

Economie en werk

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

- Raadsprogramma**
- College krijgt de opdracht om in de tweede helft van 2022 een startnotitie naar de raad te komen voor de ontwikkeling van een visie op bedrijventerreinen waardoor de raad in staat gesteld wordt richtinggevende keuzes te maken
- Coalitieakkoord**
- Startersklimaat en kruisbestuivingen tussen sectoren verdient meer aandacht. Omarmen daarom brûsplakken.
 - Trynwâlden met de Staten is het buiten van Leeuwarden, dat als zodanig promoten
 - Leisurezone' Rijkssstraatweg Tytsjerk - Leeuwarden in samenwerking met Leeuwarden ontwikkelen

Wat willen we bereiken

We willen een aantrekkelijk ondernemersklimaat, voor TD is het uitvoering van beleidsplan. Versterken ondernemersklimaat is belangrijk thema.

We willen meer recreatieve voorzieningen

We willen gastvrije gemeentes zijn

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
1. We geven uitvoering aan het R&T-beleid aan de hand van de vastgestelde actielijnen(TD) 2. We geven uitvoering aan nota EZ (TD) 3. 4. We breiden de R&T-formatie voor TD uit 5. Startnotitie visie bedrijventerreinen (TD)	Het kan betekenen dat we met budgetvraag naar de raad komen. Voor opstellen visie op bedrijventerreinen willen we een externe deskundige vragen. Houd rekening met een bedrag van ca. 20.000 tot 25.000. Daarnaast gaan we aan de slag met centrumplan Burgum. Voor de diverse onderdelen zal nadere besluitvorming moeten plaatsvinden (inclusief financiële middelen) Voor de uitvoering van R&T beleid hopen we dit straks met nieuwe collega erbij, dit op kunnen pakken	In april 2023 komen we met een startnotitie ontwikkeling visie bedrijventerreinen (TD). Eerder zijn er keuzes gemaakt (stuctuurvisie). Vanwege problematiek bij 'Garyp-Noord' is waarschijnlijk een heroverweging gewenst. Daarbij komen in ieder geval locaties aangrenzend aan de Centrale As is beeld. Vaststellen nota/visie q1/2 2023. Uitvoering nota: Gehele collegeperiode.

De volgende speerpunten binnen het programma Economie uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

- Startersklimaat en kruisbestuivingen tussen sectoren verdient meer aandacht. Omarmen daarom brûsplakken.
- Versterken ondernemersklimaat en verbeteren dienstverlening aan bedrijven met aandacht voor niches en innovatieve ontwikkeling.
- Regelingen voor innovatie extra onder aandacht brengen.
- Versterken relatie onderwijs arbeidsmarkt en economie.
- Voldoende bedrijventerreinen in de gemeente met als uitgangspunt concentratie i.p.v. versnippering.
- Verwerken winkelgebieden Burgum, Hurdegaryp en Gytsjerk door o.a. meer snellaadpunten en gratis parkeren.
- Onderschrijven koop lokaal.
- Bij uitvoering beleid landbouw Rijk en provincie zullen we nadrukkelijk gemeentelijk belang voor voetlicht brengen.
- Stimuleren natuurinclusieve en grondgebonden landbouw.
- Bevorderen participatie van boeren in natuur- en landschapsbeheer.
- Beleid- en uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme omarmen we.
- Betere benutting recreatieve vaarwegen.
- Stimuleren cultuurtoerisme en goede fiets- en wandelinfrastructuur.
- Zetten in op het op orde brengen van de 'missing links' in netwerken van fiets- en wandelpaden.

Programma 4 Onderwijs

Onderwijs

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

- Het college wordt gevraagd om te onderzoeken hoe via het onderwijs de kansengelijkheid gestimuleerd kan worden en daarbij te kijken naar best practises of lopende pilots. Aan de hand van dit onderzoek wil de raad hierover verder in gesprek gaan. VVD wil kansengelijkheid allen stimuleren voor kinderen.
- Opdracht aan het college om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om VMBO en MBO onderwijs in de gemeente te versterken en te kijken naar vernieuwende vormen van onderwijs i.s.m. bedrijfsleven. Aan de hand van dit onderzoek wil de raad hierover verder in gesprek gaan.

Coalitieakkoord

-
- Kwalitatief goede, duurzame en toekomstbestendige scholen. Bij nieuwbouw of verbouw kijken naar clustering van functies.
- Vroegtijdig signaleren en oplossen (taal)-achterstanden door in te zetten op voor- en vroegschoolse educatie.
- Inzetten op kansengelijkheid.

Wat willen we bereiken

Voorzieningen:

- Voldoen aan de wettelijke zorgplicht onderwijshuisvesting;

Onderwijs in en rond de school:

- Stimuleren van 'gelijke kansen' en de uitvoering van overige wettelijke taken

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is de planning
Voorzieningen: Kwaliteit van huisvesting van scholen waarborgen. In overleg met de schoolbesturen maken we periodiek een Integraal HuisvestingsPlan dat wordt voorgelegd aan de raad. Voor de onderwijsgebouwen heeft de gemeente een zorgplicht. Het beleid wordt iedere 2 a 3 jaar opnieuw vastgelegd door de raad in het Integraal HuisvestingsPlan (IHP). Het huidige beleid is gericht op kwalitatief goede en toekomstbestendige scholen. Bij nieuwbouw of verbouw kijken naar clustering van functies (staand beleid). In voorkomende gevallen zal onderzoek plaatsvinden, en dat gaat verder dan alleen onderwijsfuncties. Onderwijs in en rond de school: • Stimuleren van ‘gelijke kansen’ in de gemeenten Naast de zorgplicht Onderwijshuisvesting heeft de gemeente ook de wettelijke taak om gemeentelijke Onderwijsachterstandenbeleid te bestrijden (GOAB). We noemen dit liever ons <u>Onderwijs-Kansenbeleid</u>. De afgelopen jaren staat dit ook landelijk weer hoog op de agenda’s. Recent zijn aldus de nieuwe begrippen Gelijke Kansen Agenda en de Rijke Schooldag in zwang. Het belangrijkste speerpunt is en blijft in de gemeenten de Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE). We onderscheiden vervolgens binnen het huidige Kansenbeleid het Taalbeleid en de Talentontwikkeling. Hierin verweven is steeds meer aandacht voor de verbinding Zorg en Onderwijs (verbinding met de gebiedsteams). Gelijke Kansen Ten aanzien van het Gelijke Kansenbeleid zoekt de gemeente met de scholen de aansluiting als deelnemer en we ondersteunen aanvragen van de onderwijspartners in dit kader. Het huidige Kansenbeleid is ingebed in het gemeentelijke beleidsplan “Samen sterk aan de basis” (2020-2024) In Achtkarspelen is het beleid beschreven in het beleidsdocument Koers op Kansen (2019-2023) De belangrijkste speerpunten zijn;	Voorzieningen: De IHP’s worden per 2 a 3 jaar worden geactualiseerd in overleg met de schoolbesturen en voorgelegd aan de gemeenteraden; In 8k start de voorbereiding daarvoor in Q2 2023; In T-diel start de eerstvolgende actualisering in 2024. Onderwijs in en rond de school: Het voornemen is de vernieuwde beleidsplannen Onderwijs van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel qua planperiode en ook inhoudelijk nader op elkaar af te stemmen. Het huidige plan van Achtkarspelen loopt af in 2023, het plan van Tytsjerksteradiel in 2024. Dit proces zal in het najaar van 2023 worden opgepakt waarbij schooljaar 2023-2024 als overgangsjaar zal worden aangeduid.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Het aanbieden van VVE is een wettelijke verplichting waar in Tytsjerksteradiel al jarenlang uitvoering aan wordt gegeven. Het signaleren en oplossen van (taal)achterstanden gebeurt door het consultatiebureau, de pedagogisch medewerkers en de VVE zorgcoördinatoren. De focus ligt op het in een goede startpositie brengen van 2 tot 6 jarigen bij de aanvang van de basisschool.

Zie ook de onderwijsbeleidsplannen en het Taalplan8k. Achtkarspelen ondersteunt het programma Tel mee met Taal waarin de basisscholen, de bibliotheek en Humanitas samenwerken.

Taalbeleid

Daarnaast en daarbij worden taal en leesprogramma's aangeboden zoals Boekstart op de kinderdagopvang en peuteropvang en de Bieb op school (dBos) in zowel PO als VO als op AZC peuteropvang. Vanaf komend willen we op een aantal locaties in Tytsjerksteradiel gaan inzetten op VVE-thuis, een programma waar ouders bij worden betrokken waarin ook aandacht is voor (taal)achterstanden. In Achtkarspelen zijn een vijftal dorpen al gestart met VVE-thuis.

Frysk in het onderwijs

Van de opvangorganisaties geeft het merendeel aan dat Nederlands en Fries veelal in combinatie wordt aangeboden. Sommige locaties zijn door het SFBO gecertificeerde Frysktalige Berne-Opfang, andere locaties zijn informeel tweetalig. De keuze voor een- of tweetaligheid wordt bepaald door de populatie, de locatie en het team. In 8k zijn reeds alle locaties gecertificeerd. De gemeente is daarnaast een van de deelnemers aan het Tomke-project. Dit informeert ouders van peuters over het gebruik van taal in de omgang met jonge kinderen. Een belangrijke taak in het Tomke-project is het ontwikkelen en aanbieden van Friestalig materiaal dat in de voorschool aangeboden kan worden. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor het inhoudelijk vorm geven van Fries en meertalig onderwijs. De schoolbesturen hebben aangegeven dit als een eigen verantwoordelijkheid te zien. Wel is afgesproken dat Friese taal en cultuur in de context van meertalig onderwijs jaarlijks wordt geagendeerd op het Strategisch Platform Jeugd.

Frysk en meertaligheid staan (ook) in het Taalplan van de provincie Fryslân; Aansluiting op de provinciale ambities is in Achtkarspelen meegenomen in het Taalplan8k.

Zorg en Onderwijs

Een recente ontwikkeling – een proeftuin 8ktd met inzet tijdelijke NPO-middelen - is de versterking van de verbinding Zorg en Onderwijs. Doel is de gebiedsteams (meer) met de scholen te verbinden tijdig signaleren, en

aldus (zwaardere) problematiek proberen te voorkomen. De gebiedsteammedewerker is beschikbaar voor, en zichtbaar in de scholen. Vakonderwijs Onder de noemer Talentontwikkeling kunnen initiatieven worden gerangschikt als het gaat om aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Verbindingen worden gelegd maar de gemeente heeft geen directe rol of bevoegdheid op de inhoud of bij de spreiding van het reguliere VO of het Vakonderwijs. De gemeenten ondersteunen Kennislab NOF en lokale werkgelegenheidsprojecten. Overige wettelijke taken; • Leerplicht en RMC regelingen (sluitende aanpak in de regio) • Leerlingenvervoer (o.a. naar Speciaal Onderwijs)	
--	--

Taalbeleid en taalverwerving

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

- Vroegtijdig signaleren en oplossen van (taal)achterstanden door in te zetten op voor- en vroegschoolse educatie.
- We vinden het Frysk belangrijk. Wij stimuleren tweetalige voorschoolse opvang en voor- en vroegschoolse educatie met aansluitend een doorgaande leerlijn in het basisonderwijs.
- Trochgeande learline Frysk stimulearje fia berneopfang en ûnderwiis.

Wat willen we bereiken

- Met het taalbeleid leveren we een bijdrage voor een goede taalverwerving voor alle kinderen.
- Het belang van taal en taligheid is onomstreden, zo ook de relatie met het voorkomen van onderwijsachterstanden.
- Meartaligens is een pré!
- De ouders/verzorgers worden erkend als belangrijke partners.
- Tweetaligheid is mogelijk op alle voorschoolse opvang, voor- en vroegschoolse educatie en basisonderwijs. Op die plekken waar nog geen tweetalig onderwijs wordt geboden, willen we dat versterken.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- We steunen talige activiteiten in en rond het onderwijs; - Faciliteren taalrijke VVE-programma's (2 tot 6 jarigen). - Sluiten aan bij de provinciale ambities Frysk Taalbelied 2030 (naar A-profielen). - We bevorderen leesplezier (i.s.m. bibliotheken). - We initiëren en faciliteren diverse relevante projecten, o.a. gericht op het voorkomen laaggeletterdheid.	- Taalbeleid en taalverwerving zijn integraal onderdeel van onderwijsachterstandenbeleid, ook Frysk en meertaligheid horen daarbij. - Politiek bestuurlijke dekking/ondersteuning van het belang van goed taalbeleid. - Specifieke uitkeringen voor dit doel beschikbaar stellen en aanvullende bijdragen. - Voldoende formatieve capaciteit; een intensivering van Kansenbeleid vraagt extra ambtelijke capaciteit en/of budget om onderdelen uit te kunnen besteden;	Een actief taalbeleid is reeds 'staand beleid' in beide gemeenten en voortdurend in ontwikkeling. Door beide gemeenten wordt de komende periode onderling naar verdergaande aansluiting gezocht. Nieuwe relevante beleidsdocumenten onderwijs (planning 2023/2024) zullen beleidsmatig inhoudelijk nader worden afgestemd.

- We blijven inzetten op tweetalig onderwijs voor alle kinderen tot en met de basisschoolleeftijd. Het onderwijs Frysk en meertaligheid is jaarlijks geagendeerd voor het Strategisch Platform Jeugd.		
---	--	--

De volgende speerpunten binnen het programma Onderwijs uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

Programma 5 Sport en Cultuur

We willen iedereen de kans geven te bloeien in onze gemeente. Naast onderwijs, zijn ook sport, de kwaliteit van de leefomgeving (en thuissituatie), cultuur en gezondheid hierin belangrijk. Wij hebben de ambitie om deze thema's integraal aan te vliegen.

Omgeving nodigt uit tot bewegen en ontspanning

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord In het kader van gezondheid, is het belangrijk dat onze hele omgeving uitnodigt tot bewegen en ontspannen.

Wat willen we bereiken

We willen een omgeving die uitnodigt tot bewegen en ontspanning. Dit levert een positieve bijdrage aan een gezonde leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Dit valt onder lopend beleid. Vanuit sport wordt hier al uitvoering aan gegeven. Als voorbeeld noemen we het Wetter en Willepark waar een beweegroute komt in de vorm van bordjes met een QR met oefeningen.	Valt onder lopend beleid.	

Gehandicaptensport en Pilot effectmeting intensiveren bewegen op scholen

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma	De raad geeft het college opdracht om de effecten van corona voor de gehandicaptensport te onderzoeken en dit mee te nemen bij de nieuwe sport- en beweegvisie. Daarnaast vraag de raad het college een pilot met effectmeting te starten om het bewegen op scholen te intensiveren. Het college krijgt de opdracht de voorgaande uitgangspunten te betrekken bij de voorbereiding van een nieuwe sport en beweegvisie. De sport en beweegvisie moet dienend zijn aan het gezondheidsbeleid
-----------------------	--

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

Volgens de raad lijkt het erop dat binnen de gehandicaptensport nog niet alle sportactiviteiten weer zijn opgepakt. De raad geeft het college opdracht de effecten van corona voor de gehandicaptensport te onderzoeken en dit mee te nemen bij de nieuwe sport- en beweegvisie. De raad vindt dat sporten en bewegen van belang zijn voor de gezondheid van de inwoners. Daarbij is de focus op kinderen ook van belang. De raad wil een pilot met effectmeting starten om het bewegen op scholen te intensiveren.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Dit valt onder lopend beleid. De nieuwe beweeg- en sportvisie wordt na 2026 opgesteld. Het huidige beleidsplan loopt tot 2026. Tussentijds wordt er geëvalueerd door middel van de 2-jaarlijkse monitor Sport- en Bewegen. Effecten van corona voor alle doelgroepen, dus ook gehandicapten, worden daarin meegenomen. Hetzelfde geldt voor het intensiveren van bewegen op scholen. We bewegen op scholen met een beweegcoaches (21 scholen in	Valt onder lopend beleid. Er wordt al uitvoering aangegeven.	Na 2023 volgen de resultaten van de sportmonitor. Effecten van corona voor alle doelgroepen en het intensiveren van bewegen op basisscholen worden daarin meegenomen. Volgt medio april 2024.

Tytsjerksteradiel). We verzorgen bewegingslessen, bieden maatwerk of ondersteunen op een andere manier. Daarnaast organiseren we extra activiteiten. We stimuleren scholen om met vakleerkrachten te werken, etc. Hiervan worden cijfers bijgehouden. In de nieuwe Sportmonitor (vastgesteld door college) is in de speerpunten opgenomen dat we bewegen meer willen intensiveren op de basisscholen. De laatste evaluatie was over de jaren 2020-2021, met de monitor die op 6 april 2022 naar de Raad via de LIST is gestuurd. Het volgende uitvoeringsprogramma over de jaren 2022 en 2023 zal ook gemonitord worden en dan zal bovenstaande worden meegenomen.		
--	--	--

Opstellen beleidsplan openbaar groen

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma De raad geeft het college opdracht een startnotitie aan de raad voor te leggen zodat er een integraal plan kan komen waarbij een te ontwikkelen biodiversiteitsplan wordt gekoppeld aan de actualiseren van het beleidsplan openbaar groen

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

Een nieuw groenbeleidsplan dat aansluit op het biodiversiteitsplan en de huidige ontwikkelingen met betrekking tot klimaatadaptie.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Een nieuw groenbeleidsplan maken.	Het maken van een nieuw groenbeleidsplan wordt binnen de bestaande formatie en middelen uitgevoerd.	De actiepunten uit het biodiversiteitsplan zullen verwerkt worden in het groenbeleidsplan. De besluitvorming van het biodiversiteitsplan staat gepland in januari 2024. Op basis daarvan is de planning voor de besluitvorming van het groenbeleidsplan juni 2024. Eventuele kosten die voortvloeien uit de ambities in het groenbeleidsplan kunnen in de daaropvolgende kadernota meegenomen worden.

Inventarisatie waardevolle bomen i.r.t. deregulering

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Met inventarisatie waardevolle bomen opnieuw naar raad om kapbeleid voor te leggen

Wat willen we bereiken

Een doelgerichte bescherming van waardevolle bomen op particulier terrein in combinatie met een deregulering van de kapvergunningen.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Wij gaan de conditie en de onderhoudsbehoefte van de als waardevol aangemerkte bomen beoordelen. Daarbij gaan wij de boomeigenaar vrager of die erop zit te wachten dat diens boom wordt opgenomen op een lijst met waardevolle bomen en wat hij dan verwacht van de gemeente. Daarnaast raadplegen wij onze inwoners bij welke stamdiameter zij vinden dat er een kapvergunning aangevraagd moet worden. De inzet is om dit uit te laten voeren door studenten van de mbo4-opleiding, opzichter, uitvoerder groene ruimte. De genoemde werkzaamheden sluiten het beste aan op dit opleidingsprofiel.	Het doel is om de inventarisatie uit te laten voeren door studenten. Wij willen hen daarbij een vergoeding bieden en hen faciliteren bij de uitvoering van hun werkzaamheden. In de begroting is hiervoor reeds eenmalig € 25.000 opgenomen.	De planning is dat in september 2023 een nieuw voorstel (deregulering kapvergunning) met betrekking tot de bescherming van waardevolle bomen op particulier terrein aan de raad wordt voorgelegd.

Biodiversiteit

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

- Raadsprogramma**
- De raad geeft het college opdracht een startnotitie aan de raad voor te leggen zodat er een integraal plan kan komen waarbij een te ontwikkelen biodiversiteitsplan wordt gekoppeld aan het actualiseren van het beleidsplan openbaar groen.
- Coalitieakkoord**
- Biodiversiteit terugbrengen, er is extra geld uitgetrokken door de raad. Opstellen actieplan biodiversiteit
 - Duidelijke communicatie over steenbreek en werkwijze
 - Terugbrengen en ondersteunen soorten die bij de streek horen.

Wat willen we bereiken

Met het biodiversiteitsactieplan willen we een duidelijke toekomstvisie schetsen en daaruit volgen concrete acties om de biodiversiteit te vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Een biodiversiteitsplan schrijven. Dit plan kan op een aantal onderwerpen randvoorwaardelijk zijn voor het eveneens op te stellen groenbeleidsplan. Daar ligt de koppeling tussen beide plannen. Het betekent dat het groenbeleidsplan later wordt vastgesteld.	Activiteit kan binnen bestaande middelen gerealiseerd worden	Startnotitie (z.s.m.): raad februari 2023 Gesprekken met belanghebbenden: februari-maart Iepen podium/Opiniërend in de raad: oktober 2023 Besluitvormend in de raad: januari 2024

Frysk taalbelied

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma Nota Frysk taalbelied wordt in 2022 geactualiseerd. Vooruitlopend eerst een evaluatie te doen. Opdracht aan college is om bij de evaluatie inzicht te geven waarom sommige zaken uit het taalbeleid niet uitgevoerd zijn en waar de problemen zitten. Om tot een nieuw taalbeleid te komen vraagt de raad om inzicht op de wijze waarop het stimuleren van de Fryske taal gecombineerd kan worden met Fryske sporten en kultuer.

Coalitieakkoord

- Frysk sichtber yn de iepenbiere romte.
- Nij Frysk taalbelied docht rjocht oan de bestjoersofspraken Fryske taal en kultuer.
- Gemeenteside yn Actief ek yn it Frysk ynfolje.

Wat willen we bereiken

It kreëarjen fan rânebetingsten foar it behâld en fuortsterkjen fan de Fryske taal.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- Evaluaasje Frysk taalbelied - Gearkomste riedsleden en oare belutsenen - Nota skriuwe	Ekstra formaasje foar belied en útfiering	desimber 2022: evaluaasje Frysk taalbelied nei kolleezje/ried 2 febrewaris 2023: gearkomste riedsleden en oare belutsenen 2 ^e helte 2023: nota nei kolleezje/ried

Aanjager cultuur

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

- Coalitieakkoord**
- Aanstellen aanjager voor cultuur om nieuwe initiatieven te ondersteunen
 - Culturele ambities in ANNOIII verband steunen

Wat willen we bereiken
In ANNO-verband wordt de opgave Cultuur opgepakt. Cultuur als drager van ambitie en leefbaarheid, ter ondersteuning van het ontwikkelen van topregio. Hiernaast wil TD nieuwe initiatieven ondersteunen, verbindingen leggen en cultuur inzetten als economisch verdienmodel.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Via de Kadernota 2024 vragen we voor een periode van drie jaar ½ fte aan voor een aanjager cultuur.	Extra budget voor de aanjager cultuur (n.t.b.)	Kadernota 2024

Steun Vijversburg

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Vijversburg verdient als kunst- en cultuurpark onze steun

Wat willen we bereiken

We willen Natuur- en Cultuurpark Vijversburg laten groeien tot een belangrijke culturele trekpleister in Fryslân.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- Overleg met Park Vijversburg - Subsidieverstreking voor activiteiten in Park Vijversburg	Een subsidiebudget voor activiteiten in Park Vijversburg van € 5.000 - € 10.000 per jaar.	2023: - Overleg met Park Vijversburg - Subsidiebudget aanvragen via de Kadernota

De volgende speerpunten binnen het programma Sport en Cultuur uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

- Uitvoering geven aan vastgestelde sport- en beweegvisie 'samen werken aan sportieve en vitale inwoners 2018-2023'.
- Sport en bewegen bereikbaar voor iedereen.
- Gezonde kantines stimuleren en speeltuinen zijn altijd rookvrij.
- Gesprek aangaan met sportverenigingen om zo snel mogelijk rookvrij te worden.

- Financieel zal gemeente blijven bijdragen aan positief cultureel leven in de gemeente.
- Instellen evenementenfonds voor culturele initiatieven.

- Gebrûk Frysk fergrutsje yn hûs en dêrbûten.
- Yn uterings gemeente meartaligens sjen litte.
- Frysktalich wolkomstpakket by ynskriuwen bern of ynwenner.

Programma 6 Sociaal Domein

We zetten in op bestaanszekerheid, kansengelijkheid en meedoen. We zoeken de verbinding met andere programma's zoals wonen, energietransitie, onderwijs, sport en gezondheid. Bij het vergroten van de bestaanszekerheid spelen werk en het participeren in de samenleving een belangrijke rol. We hebben een samenleving voor ogen waarin iedereen mee mag doen en de kans krijgt zijn/haar talenten te ontplooiën, waarbij er sprake is van minder regels, meer vertrouwen en ruimte is voor maatwerk. Ieder op zijn/haar eigen niveau, want iedereen telt mee!

Asielzoekers

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Gemeente blijven die een plek biedt aan mensen in nood.

Wat willen we bereiken

Een plek bieden aan mensen in nood.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Doorgaan met het bestaande beleid en de bestaande inzet: het AZC in Burgum en het huisvesten van statushouders en Oekraïners.	Voor de opvang van mensen uit Oekraïne en van statushouders worden momenteel extra middelen en formatie ingezet.	n.v.t.

Onderzoek basisbaan (combi 48 Omtinken foar elkenien)

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma De raad wil dat het college onderzoek doet naar de basisbaan als aanvullend instrument en de resultaten van dit onderzoek voorlegt aan de raad

Coalitieakkoord Vervolg geven aan project 'Omtinken foar elkenien'

Wat willen we bereiken

De basisbaan is een sympathiek maar duur instrument dat bedoeld is voor personen die geen kans hebben op betaald werk. De kosten bedragen vanaf 1 januari 2023 ongeveer € 39.000 per persoon. Bij het project 'Omtinken foar elkenien intensiveren wij onze re- integratie dienstverlening aan inwoners die niet direct aan het werk kunnen door psychische, lichamelijke en andere problemen, maar wel mee kunnen doen. De werkwijze 'Omtinken foar elkenien' heeft eigenlijk hetzelfde doel als basisbanen, namelijk meedoen in welke vorm dan ook. Deze werkwijze heeft echter een veel groter bereik met minder kosten dan basisbanen.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Het project 'Omtinken voor elkenien' structureel opnemen in de begroting en de raad voorstellen geen onderzoek te doen naar de basisbaan als aanvullend re-integratie instrument.	Er is € 175.000 nodig om het project 'Omtinken foar elkenien een structureel karakter te geven (€ 171.000 voor 1,75 fte en € 4.000 voor overige kosten).	De raad heeft de begroting 2023 op 3 november 2022 vastgesteld. Daarmee krijgt het project 'Omtinken foar elkenien' een structureel karakter.

Onderzoeken of jongerenwerk robuust genoeg is

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Onderzoeken of jongerenwerk robuust genoeg is.

Wat willen we bereiken

Jongerenwerk dat voldoende 'robuust' is, d.w.z. dat er voldoende formatie is.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
In gesprek gaan met de partijen in de sociale basis (waaronder Kearn en FCJT) en afdeling veiligheid over de huidige inzet aan jongerenwerk en welke signalen mogelijk blijven liggen. Overleg met de gebiedsteams over collectieve signalen en de mogelijke inzet van Kearn daarop.	Het onderzoek kan binnen de bestaande formatie worden uitgevoerd; we combineren dit met de gesprekken die we gaan voeren in het kader van de sociale basis.	De gesprekken kunnen op korte termijn gevoerd worden. Het onderwerp zal ook aan de orde komen bij de gesprekken met partijen in het kader van de sociale basis, die later dit jaar (2023) gevoerd worden.

Inkomensafhankelijke bijdrage WMO

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma De raad wil het inkomensafhankelijke WMO tarief invoeren en vraagt het college dit uit te voeren. De te verwachten bezuiniging wordt uitsluitend besteed aan bestaand beleid binnen het SD (VVD wil geen ink afh WMO tarief)

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

In een kamerbrief ^[1] betreffende Uitwerking stelselonderwerpen Wmo 2015 heeft de minister aangekondigd dat er een aanpassing komt in de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp via de Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens. Wie meer dan 185 procent van het sociaal minimum verdient, betaalt een hogere eigen bijdrage. Deze passende eigen bijdrage voor hulp bij het Huishouden wordt ingevoerd op 1 januari 2025^[2].

^[1] <https://open.overheid.nl/repository/ronl-c6ec9d3aa13940712e12e5cbf8abe36078dea0a5/1/pdf/kamerbrief-over-uitwerking-stelselonderwerpen-wmo-2015.pdf>

^[2] De passende eigen bijdrage huishoudelijke hulp per 1 januari 2025 beogen we als volgt vorm te geven: cliënten met een laag inkomen en een deel van de cliënten met een middeninkomen gaan voor huishoudelijke hulp niet meer betalen dan het abonnementstarief (nu €19 per maand, prijspeil 2022). Voor cliënten met een (bijdrageplichtig) inkomen boven 185% van het sociaal minimum wordt de eigen bijdrage geleidelijk hoger naarmate het inkomen hoger wordt, waarbij de eigen bijdrage niet hoger wordt dan €255 per maand. De passende eigen bijdrage heeft, onder meer, als doel dat de aanzuigende werking op de huishoudelijke hulp en de druk op andere Wmo-voorzieningen

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Zodra de wetswijziging is aangenomen zal het college de WMO-maatwerkvoorziening Hulp bij het Huishouden inkomensafhankelijk uitvoeren. Gemonitord zal worden hoeveel meer geld de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de maatwerkvoorziening Hulp bij het huishouden zal genereren. Deze (extra) eigen bijdrage opbrengsten zullen besteed worden aan bestaand Wmo beleid.	De inkomensafhankelijke bijdrage voor hulp bij het huishouden zal geheven worden door het CAK. Het is onduidelijk of de gemeente een rol krijgt in het ophalen van het inkomen bij de inwoners aan wie de maatwerkvoorziening hulp bij het huishouden wordt verstrekt.	Afhankelijk van de invoering van de inkomensafhankelijke bijdrage voor huishoudelijke hulp per 1 januari 2025 worden er waar nodig aanpassingen doorgevoerd.

Schulddienstverlening

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma Onderzoek hoe de nieuwe groep hulpbehoevenden bereikt kan worden.

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

Onderzoeken hoe de nieuwe doelgroep binnen schulddienstverlening kan worden bereikt waarbij het van belang is dat gezocht wordt naar een vorm waarbij de drempel zo laag mogelijk ligt. Daarbij is het van belang dat er samengewerkt wordt met bestaande netwerken en ervaringsdeskundigen worden betrokken.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
In het tweede kwartaal komt er een tussenevaluatie van het beleidsplan integrale schulddienstverlening. Een van de onderwerpen is de raad informeren over hoe de nieuwe groep hulpbehoevenden te bereiken.	Tot dusverre is geen stijging merkbaar in het aantal aan- meldingen schuld- dienstverlening, vroegsignalering schulden of schuld-hulpverlening zelfstandig ondernemers. Mocht dit wel gaan gebeuren dan is er extra budget nodig om de extra vraag te kunnen bekostigen. De kosten worden pas inzichtelijk wanneer de omvang van deze extra aanvragen duidelijk is.	Begin januari 2020 is het beleidsplan integrale schulddienstverlening door de Raad vastgesteld. De inzet van dit beleid is gericht op preventie en vroeg signalering van schulden. In dit plan staat dat er in 2023 een evaluatie komt. Daaraan moet nog handen en voeten worden gegeven. Op de PTA staat juni. In deze evaluatie ook de wens van de Raad betrekken om de nieuwe doelgroep te bereiken. Deze evaluatie afstemmen met 8K.

Preventie en vroegsignalering

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Zorg moet bereikbaar zijn voor iedereen, met veel aandacht voor preventie en vroegsignalering

Wat willen we bereiken

We willen bereiken dat onze inwoners zo lang mogelijk zelfredzaam blijven en zo lang mogelijk kunnen blijven participeren. Mocht een inwoner toch ondersteuning of zorg nodig hebben dan zorgen wij ervoor dat deze ondersteuning toegankelijk is.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- Versterken wijkgericht werken in samenwerking met huisartsen, wijkverpleging en zorgverzekeraar/zorgkantoor. - Verbeteren/optimaliseren toegang tot zorg en ondersteuning vanuit de Wmo.	- Inzet op POH bij de huisarts - Concretiseren van de visie op de Sociale Basis door woonkerngerichte aanpak (o.a. woonzorgvisie)	De acties ten uitvoer brengen in 2023 en 2024

Verbeteren toegankelijkheid gemeente

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Onderzoeken of inzetten omtinker in elk dorp drempelverlagend werkt om inwoners bij te staan met vragen richting gemeente.

Wat willen we bereiken

We willen bereiken dat elke inwoner gemakkelijk zijn weg naar de gemeente weet te vinden, wanneer zij hulp en ondersteuning nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Er zijn in de gemeente TD al diverse gremia waar inwoners laagdrempelig met vragen terecht kunnen, zoals de Cliëntenraad Participatie, de Seniorenraad, de WMO Adviesraad. Ook is er onafhankelijke clientondersteuning (kosteloos beschikbaar en op alle terreinen van het SD beschikbaar). Daarnaast is er ook KEaRN, dat ook een verwijzfunctie heeft, net als Gebiedsteammedewerkers (die ook bij de huisarts en op de scholen voor PO en VO zitten). En in TD is ook de dorpencoördinator actief. Specifieke initiatieven op dorps- of regioniveau zullen we begeleiden en op hun meerwaarde beoordelen.	Initiatieven vanuit de mienskip.	Afhankelijk van initiatieven uit de mienskip.

De volgende speerpunten binnen het programma Sociaal Domein uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma

De raad geeft het college opdracht om te onderzoeken hoe de nieuwe doelgroep binnen schulddienstverlening kan worden bereikt waarbij het van belang is dat gezocht wordt naar een vorm waarbij de drempel zo laag mogelijk ligt. Daarbij is het van belang dat er samengewerkt wordt met bestaande netwerken en ervaringsdeskundigen worden betrokken

Coalitieakkoord

- We hebben een samenleving voor ogen waarin iedereen mee mag doen en de kans krijgt zijn / haar talenten te ontplooien waarbij er sprake is van minder regels, meer vertrouwen en ruimte is voor maatwerk
- Er is genoeg bezuinigd op het sociaal domein: kwaliteit dienstverlening staat voorop en iedereen met hulpvraag moet kunnen worden geholpen en moet worden gehoord
- Uitvoering geven aan in 2021 vastgestelde participatiebeleid 'iedereen doet mee'.
- Vervolg geven aan project 'omtinken foar elkenien'
- Uitvoering geven aan de startnotitie sociale inclusie is vastgesteld, dit mondt uit in een agenda die eind 2022 aan de raad wordt voorgelegd
- Bij communicatie over onderwerpen sociaal domein kijken we goed naar de taal en het makkelijk kunnen vinden van informatie
- Meer mensen bereiken die recht hebben op minimeerregelingen door in te zetten op goede communicatie hierover (inzet ervaringsdeskundigen kan drempelverlagend werken)
- Gemeente blijven die plek biedt aan mensen in nood
- Ketenbeleid omvormen naar jeugdbeleid
- Inzetten op projecten als het stationnetje (waar blijkt dat ervaringsdeskundigheid uit eigen kring werkt)

Programma 7 Volksgezondheid en Milieu

Bloeizones

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Tytsjerksteradiel als eerste gemeente in Fryslân als integraal werkende bloeizone aangemerkt. Voor de coalitie is dat de concrete vertaling van de SDG's of Global Goals

Wat willen we bereiken

In het coalitieakkoord is opgenomen dat we een integraal werkende Bloeizone willen worden. Een Bloeizone is door de Healthy Ageing Network Northern Netherlands omschreven als een gebied waarin inwoners samen zorgen voor een omgeving waar mensen langer in goede gezondheid kunnen blijven wonen. Energiek Eastermar is bezig om een Bloeizone te worden, wij streven ernaar dat in onze hele gemeente deze ambitie de drager is. Een Bloeizone is een mienshipsinitiatief en heeft ook raakvlakken met andere onderdelen binnen de organisatie die burgerinitiatieven ondersteunen. Daar zoeken we zo veel mogelijk verbinding mee.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Eerst moeten we de opdracht duidelijk vertalen naar een concrete ambitie. Want wat is een Bloeizone? De invulling van het concept Bloeizones vergt verdere uitwerking. Er zijn prachtige initiatieven in onze gemeente die het label Bloeizone niet dragen, maar desondanks succesvol zijn. De vraag is wat de toegevoegde waarde is om het label Bloeizone op een initiatief te plakken.	- Het formuleren van een concrete ambitie vanuit het college - (Her)definitie van het concept Bloeizone - Integrale samenwerking. De prioriteit ligt bij de samenwerking met collega's die ook inwonersinitiatieven ondersteunen. Belangrijk is ook andere collega's te informeren, maar met de dorpencoördinator en coördinator burgerinitiatieven zal de samenwerking het meest effectief zijn. – Samenwerking binnen ANNO. In ANNO III is Bloeizone als opgave aangemerkt. Deze opgave	- Eind Q4 2023 hebben we scherp hoe we vorm en inhoud gaan geven aan het thema bloeizones.

Binnen ANNO-verband is Bloeizone ook een opgave, maar we constateren dat er weinig draagvlak is voor het concept zoals omschreven door de HANNN. Het belang van een gezonde en leefbare omgeving wordt breed gedragen, maar de benaming Bloeizone niet. Binnen ANNO wordt nu gekeken of we de Bloeizone opgave kunnen integreren. Het is daarom noodzakelijk het gedachtegoed achter de Bloeizone ambitie te formuleren.	komt waarschijnlijk te vervallen. Wel wordt gekeken hoe de opgave geïntegreerd kan worden in de woonzorgvisie.	
--	---	--

Nieuwe milieustraat / bedrijfsvoeringlocatie

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Op zoek naar nieuwe en grotere milieustraat om afval beter te scheiden. Samenwerking zoeken met Achtkarspelen.

Wat willen we bereiken

Moderne en passende dienstverlening voor onze inwoners, betere mogelijkheden om afval te scheiden en om van afval naar grondstof te komen, optimale bedrijfsvoeringlocatie team Buitendienst/Beheer.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
De gemeente Tytsjerksteradiel onderzoekt kansen en mogelijkheden voor een nieuwe en grotere milieustraat en komt in deze coalitieperiode (2022-2025) met een voorstel aan College van B&W en gemeenteraad met zo mogelijk meerdere opties. Hierbij wordt ingezet op het inrichten van alle huidige taken/activiteiten voor het beheer van de openbare ruimte in brede zin, en nemen we in het onderzoek mee welke ambities en activiteiten we willen voortzetten.	We onderzoeken de mogelijkheden in de gemeente Tytsjerksteradiel. Hierbij willen we eventueel samenwerken met de gemeente Achtkarspelen of andere gemeenten. In termen van organisatie-eenheden en bedrijfsprocessen zal het project vooral kijken naar de processen die behoren bij Team Buitendienst van het cluster Beheer. Daarbij willen we integraal kijken naar processen inzake deelterreinen als economische zaken (bedrijventerreinen), huisvesting, duurzaamheid, arbeidsparticipatie en sociale werkvoorziening. Verder wordt de gelegenheid benut om eerder gemaakte keuzes inzake de wijze van uitvoering van taken (zelf of uitvoering door (markt-)partijen) tegen het licht te houden. In de eerste plaats zal een plan van aanpak worden opgesteld, waarin de benodigdheden (formatie/middelen) verder worden uitgewerkt.	Q2 2023 Opstellen plan van aanpak 2023/2024 Uitvoeren deel-onderzoeken/opstellen deelnotities 2024/2025 Besluitvormingsnotities opstellen 2025 Uitvoering besluiten

Afvalscheiding hergebruik bedrijfsafval

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Discussie starten met Omrin voor afvalscheiding en hergebruik bedrijfsafval

Wat willen we bereiken

De gemeente heeft geen rol bij bedrijfsafval. Het wordt nu bij de diverse verwerkers verbrand, maar er wordt landelijk gekeken naar verdere scheidingsmogelijkheden. Dit valt onder de uitvoering van VANG Buitenshuis. Vanuit deze kant wordt ook gekeken of er mogelijkheden zijn voor nascheiding van bedrijfsafval in de Sorteer- en bewerkingsinstallatie (SBI) van Omrin. Als gemeente nemen we dit mee in het periodieke contactpersonenoverleg van Omrin.
Dit is punt is zo afgehecht.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Als gemeente volgen we de ontwikkeling hierover via het contactpersonenoverleg van Omrin.	n.v.t.	n.v.t.

De volgende speerpunten binnen het programma Volksgezondheid en Milieu uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

Raadsprogramma Het college krijgt de opdracht om te onderzoeken wat de huidige kwaliteit van zwemwater is en wat de oorzaak is van een eventuele lage kwaliteit, zodat daarna onderzocht kan worden hoe dit kan worden verbeterd (raad heeft ambitie om natuurlijke zwemwaterplekken te verbeteren)

Coalitieakkoord De invasieve exoten bestrijden we al

Programma 8 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Onze dorpen blijven leefbaar voor alle inwoners

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

1. voorbeeld om dorpentop te organiseren
2. De raad vindt het van belang dat er een strategische visie wordt voorbereid over het gebruik van de ruimte. Deze moet verder gaan dan de omgevingsvisie zoals die nu wordt opgesteld. Lopende zaken gaan uiteraard door. Bij deze visie is behoefte aan een visueel/geografisch overzicht van de hele gemeente. In de visie moet aandacht komen voor de uitdagingen vertaald naar de inrichting van de gemeente: waar brengen we functies onder en waar creëren we (al dan niet) ruimte voor? De ambitie is om deze visie in 2023 vast te stellen. Het college krijgt de opdracht hiervoor een startnotitie aan de raad voor te leggen. De raad zal hiervoor een klankbordgroep Visie benoemen.

Coalitieakkoord

1. Er komt een dorpenbudget voor het stimuleren van de leefbaarheid in alle dorpen
2. Monumentale panden behouden en goed vastleggen in omgevingsplannen door een monumentenverordening op basis van een inventarisatie Karakteristiek Tytsjerksteradiel. Aandacht voor spanning tussen behoud en duurzaamheid.
3. Regie nemen in 'slach om de romte'.
4. Mogelijke herontwikkeling vrijgekomen locatie milieustraat.
5. Omgevingsvisie doorontwikkelen naar een gebiedsgerichte aanpak. Aan de slag met een pilot
6. Gebiedsontwikkeling Burgum-West voortzetten. Breed draagvlak en integrale belangenafweging zijn daarbij uitgangspunten

Wat willen we bereiken

- Basisvoorzieningen blijven nabij
- Onze bewoners zijn tevreden met hun leefomgeving
- Behoud van karakteristieke en beeldbepalende panden met oog voor het tegengaan van verpaupering

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
1 In stand houden en vernieuwen openbare voorzieningen. 2 In stand houden en verbeteren (fiets, wandel)infrastructuur. 3 Dorpenbudget beschikbaar stellen en dorpenrondes organiseren. 4 Gebiedsgerichte aanpak als vervolg op de omgevingsvisie 5 Opstellen monumentenbeleid 6 Gebiedsontwikkeling Burgum-West voortzetten	1 indien nieuwe voorzieningen: budget voor realisatie 2 indien nieuwe infrastructuur: budget voor realisatie 3. Bij de kadernota komen 2024 komen we met een voorstel voor het dorpenbudget. 4 uitvoeringsbudget indien na pilot verdere uitrol plaats vindt	1 continu 2 continu 3 dorpenronde TD (start najaar 2022 (initiatief vanuit wonen) 4 pilot in 23; e.e.a. in overleg met Klankbordgroep Visie TD en daarna verdere uitrol 5 start en afronding in 23 6 lopend en afronding in 23

Landelijk gebied

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

- Raadsprogramma**
- De agrarische sector is een waardevol onderdeel van onze gemeente. De raad vindt een evenwichtige verdeling tussen landbouw en biodiversiteit/natuur van belang. De stikstofproblematiek moet breed en integraal worden benaderd, niet alleen via de agrarische sector. De raad spreekt zich uit tegen de landelijke stikstofreductieplannen* in de huidige vorm** omdat daar de integraliteit ontbreekt.*** De raad wil dat het college zich inzet voor aandacht, waardering en ondersteuning voor de agrarische sector. Aantekening: de fractie BVNL vindt dat er geen stikstofprobleem is veroorzaakt door boeren en verwerpt daarom ieder beleid, zowel landelijk als provinciaal, dat hierop is gebaseerd. **Peildatum 22 juni 2022. Aantekening: de fractie van de PvdA/GL kan zich niet vinden in deze zin.

- Coalitieakkoord**
- Coulisselandschap behouden
 - Behoud en versterking landschap heel belangrijk
 - Kringlooplandbouw is de toekomst

Wat willen we bereiken

Behoud en versterking van een goede balans in gebruik en inrichting van het landschap kringlooplandbouw

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- We zetten in op bescherming/ behoud van waardevolle landschapselementen - We hebben oog voor de verschillende gebruiksfuncties in het landschap en zetten in op een optimale balans tussen alle functies van het landschap. Dit is vooral continuering van bestaand beleid. - We anticiperen actief op het Frysk programma landelijk gebied met Wetterskip Fryslân en Provinsje Fryslân	Vanuit wat we nu weten over de opzet en uitwerking van het Frysk Programma Landelijk gebied gaat dit veel extra capaciteit vragen. Inschatting is jaarlijks minimaal 1 fte voor beide gemeenten samen. Continueren van ‘formatie stikstof’ vanaf 2024.	Startnotitie opstellen voor de raad in 2de kwartaal 2023.

Vertrouwen in en op het omgevingsplan

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma Bij actualiseren APV* en regels omgevingsplan afwegingskader op stellen met uitgangspunt: vertrouwen van burgers in plaats van opleggen regels en daarvoor inventariseren welke regels niet meer nodig zijn en kunnen worden afgeschaft

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

Een omgevingsplan dat vertrouwen in onze burgers uitademt

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Bij de voorbereiding en uitwerking van het handboek omgevingsplan 23 betrekken we de raad (ook vanuit de speerpunten van het raadsprogramma).	Opstellen handboek omgevingsplan staat al geprogrammeerd	Start: Q1 2023 Oplevering Q3 2023

**NB. APV en omgevingsplan zijn twee aparte sporen waar gekeken moet worden hoe om te gaan met (het verminderen van) regels. Voor wat de APV betreft heeft JZ in samenwerking met THV een afwegingskader opgesteld dat aangeeft wat het doel van de APV is en hoe er (met een deregulerende bril op) gekeken kan worden naar regels. Hierbij is ook de koppeling gemaakt tussen dereguleren van de APV en andere politieke wensen waaronder de bestrijding van ondermijning. Dit voorstel wordt informeel naar de raad gezonden.*

Betaalbaar wonen voor een ieder

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

1. Het college wordt hierbij gevraagd inzicht te geven in de (on)balans tussen beschikbaarheid sociale huur- en koopwoningen, de behoefte daaraan en inzicht in wachtlijsten en zo breed mogelijke oplossingen. Het is de ambitie van de raad dit binnen 2 jaar te realiseren. Het college krijgt de ruimte om op innovatieve manier hier mee aan de slag te gaan en de raad daagt het college uit deze experimenteer ruimte optimaal te benutten
2. Het college krijgt opdracht om op korte termijn met een actie-/crisisplan Bouwen en Wonen naar de raad te komen zodat de raad richting kan geven om deze problematiek op te lossen. Ambitie is om dit binnen 2 jaar te realiseren. Daarom op innovatieve manier dit oppakken (experimenteerruimte).
3. De raad geeft opdracht aan het college te verkennen of de gemeente kan aansluiten bij het aanvalsplan Isoleren van de provincie en of het Nationaal Isolatieprogramma van het Rijk en deze verkenning naar de raad te komen. Een belangrijk uitgangspunt is hierbij dat er geen dubbel (beleids-)werk wordt gedaan. Het beschikbare budget gaat naar isoleren niet naar beleidsplannen.
4. De raad geeft het college opdracht om de oriëntatie op wonen-zorg visie in ANNO te betrekken bij het actie/crisisplan Bouwen en wonen.

Coalitieakkoord

Zorgen voor voldoende woonruimte

Wat willen we bereiken

- Er zijn voldoende woningen beschikbaar voor onze (toekomstige) inwoners
- De woningen sluiten aan bij de behoefte van onze (toekomstige) inwoners
- Vanuit de duurzaamheidsopgave hebben we doelstellingen voor wonen. Deze vindt u worden uitgewerkt onder het kopje duurzaamheid.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
1. Laten realiseren 50 flexwoningen per gemeente 2. Planologisch de genoemde woningen in de woningbouwactualisaties mogelijk maken, al dan niet via eigen grondexploitaties. 3. Starten met opstellen woonzorgvisie 8K en TD 4. Monitoren prestatie-afspraken 5. Actualiseren woonvisie 6. Opstellen actie-/crisisplan Bouwen en Wonen 7. Actiever beleid voeren op alternatieve woonvormen		1. start Q4 2022 2. continu door initiatieven te beoordelen, anterieure overeenkomsten en grondexploitaties op te stellen - dorpenronde TD (start najaar 2022) - dorpenronde 8K (start ...) 3. 2^{de} halfjaar 2023 starten met opstellen 4. jaarlijks 5. 2025 6. Start Q1 2023 en oplevering Q3 2023 7. Gesprek met beide raden heeft inmiddels plaatsgevonden en wordt met enige regelmaat herhaald (iig 2 keer per jaar)

Duurzaamheid

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

- a. De raad wil zoveel mogelijk actief inzetten op het helpen van inwoners bij het verduurzamen. De raad geeft het college opdracht om met een actieplan versnelling duurzaamheidsagenda naar de raad te komen. Daarin moet inzichtelijk worden gemaakt wat de verschillende doelgroepen zijn en welke maatregelen hiervoor nodig zijn. PvdA / GL vindt dat onderzocht moet worden of de maatregelen eventueel inkomensafhankelijk moeten worden gemaakt. (uitgangspunten dat rekening niet geheel bij huurder/kopers goedkopere segment moet komen en waar financiële mogelijkheden liggen dit te voorkomen).
- b. De raad geeft opdracht aan het college te verkennen of de gemeente kan aansluiten bij het aanvalsplan Isoleren van de provincie en of het Nationaal Isolatieprogramma van het Rijk en deze verkenning naar de raad te komen. Een belangrijk uitgangspunt is hierbij dat er geen dubbel (beleids-)werk wordt gedaan. Het beschikbare budget gaat naar isoleren niet naar beleidsplannen.
- c. Geen ruimte bieden aan nieuwe windturbineparken op landbouwgrond.
- d. Bestaand beleid zonneparken zet raad voort.
- e. De raad wil zoveel mogelijk actief inzetten op het helpen van inwoners bij het verduurzamen van de woning en bij het terugbrengen van het energie gebruik. Hiertoe wordt maximaal gebruik gemaakt van bestaande regelingen en samenwerking met andere partijen.

Coalitieakkoord

- a. Actief inzetten op informeren en ondersteunen burgers in behoefte van verduurzaming. Inzet energiecoaching, wordt zo nodig uitgebreid.
- b. Ruimte geven aan kleine windmolens.
- c. Provinciaal beleid staat plaatsen van grote windmolens niet toe, wij willen ons hard maken dat toegezegde grote windmolens worden gerespecteerd.
- d. Innovatieve technieken en smart grids kunnen daarbij voor optimalisatie energiebehoefte zorgen.
- e. Meer ondersteuning en aandacht bieden aan lokale energiecoöperaties.

Wat willen we bereiken

- We zijn voorloper zijn op het gebied van duurzaamheid (TD)
- We willen energieneutraal worden (In 8K 2050; in TD 2040)
- We willen voldoen aan de opgaven waarvoor het Rijk ons heeft gesteld

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
- We geven (verder) uitvoering aan de duurzaamheidsagenda. - We geven (verder) uitvoering aan de duurzaamheidsopgave binnen ANNO III. - We komen met een actieplan versnelling duurzaamheidsagenda (met name op gebied van (met name op gebied van warmtetransitie/energie). - We gaan een onderzoek doen naar de opzet van een netwerk van energiecoaches. - We blijven op strategisch niveau binnen de RES en daarnaast bij de relevante ambtelijke en bestuurlijke contacten met de netwerkbeheerder aandringen op verbetering van de informatievoorziening. - We handelen conform de zonneladder zoals die door de Raad is vastgesteld (staand beleid) en handelen t.b.v. windmolens volgens provinciaal beleid (8K) en willen een goede lobby voor grotere windmolens daar waar het gaat om vervanging. - We doen het samen met de mienskip en zetten energieke meitinkers in. - We willen de informatievoorziening voor inwoners en bedrijven op het gebied van duurzaamheid verbeteren (o.a. energiemarkt, energieloket). - We willen duurzaamheidsmaatregelen bevorderen (o.a. d.m.v. besteding SPUK). - We voeren in ANNO-verband in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma en het Aanvalsplan Isoleren binnenkort een pilot	Uitvoering en versnelling van opgaven (incl. Informatievoorziening) vraagt extra middelen (formatie/capaciteit en uitvoeringsgeld). In de nadere uitwerking zal dit te zijner tijd verder worden geconcretiseerd.	In 2024 is de evaluatie van de door de Raad vastgestelde Duurzaamheidsagenda voorzien. De evaluatie energieloket komt begin 2023 naar de raad.

uit in de dorpen Drogeham en Kootstertille waar in samenwerking met de Mienskip ca. 35 woningen zullen worden geïsoleerd. Ook eventueel 'gespikkeld bezit' wordt zo mogelijk bij de pilot betrokken. Bij een succesvolle aanpak zullen vergelijkbare projecten uitgerold worden in de overige ANNO gemeenten. - We gaan door met het energieloket, de inzet van energiecoaching en overwegen de inzet van andere concrete maatregelen (witgoed, voucher, lichtbus etc.) - Meer aandacht voor global goals		
---	--	--

Voorzieningen

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Kwalitatief goede, duurzame en toekomstbestendige scholen. Bij nieuwbouw of verbouw kijken naar clustering van functies.

Wat willen we bereiken

Voldoende en kwalitatief goede (maatschappelijke) voorzieningen (naar aard en schaal) in alle dorpen

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Uitvoering geven aan visie en uitvoeringsprogramma maatschappelijk vastgoed	Het actief verkopen van overtollig vastgoed kan tijdelijk extra capaciteit vragen.	

Woonsituatie arbeidsmigranten

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

Wij onderzoeken de woonsituatie van arbeidsmigranten. Bij onvoldoende kwaliteit zoeken we, samen met de werkgevers naar een humane oplossing.

Wat willen we bereiken

We willen erop toezien dat arbeidsmigranten worden gehuisvest in passende woonruimte die aan de kwaliteitsnormen voldoet.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
1. Aanvullende regels opnemen in ons Handboek Omgevingsplan 2. Gesprek voeren met werkgevers die arbeidsmigranten in dienst hebben (vanuit de bestaande gesprekscyclus) 3. Handhaven 4. Bij andere gemeenten in de regio ophalen hoe zij op dit thema acteren (en daarvan leren)	Geen extra middelen nodig.	1. Conform planning Omgevingsplan 2. Per direct meenemen in de gesprekken vanuit gemeente met werkgevers 3. Bij excessen is handhaving mogelijk (ook binnen de huidige wet- en regelgeving) 4. 2023 / 2024

De volgende speerpunten binnen het programma Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening uit het raadsprogramma en het coalitieakkoord vinden reeds plaats in bestaand beleid.

**Raadsprogramma
Coalitieakkoord**

- Gebiedsontwikkeling Burgum-West voortzetten. Breed draagvlak en integrale belangenafweging zijn daarbij uitgangspunten
- Woningbouw versnellen en bereid om hierin te investeren
- Uitgangspunten bij woningbouwopgave:
 - Bouwen in alle dorpen naar behoefte.
 - Meer bouwen voor kleine huishoudens.
 - Het behoud van de landschappelijke kwaliteit nadrukkelijk als uitgangspunt.
 - Voortvarende aanpak herstructureringsgebieden.
 - Ruimte voor alternatieve vormen van woningbouw en aanvullende expertise.
 - Levensloopbestendige, modulaire en tijdelijke woningen
- Intensiveren gesprekken corporaties om extra aanbod sociale huurwoningen te realiseren (voor alle doelgroepen woningen beschikbaar)
- Afspraken maken met projectontwikkelaars over o.a. zelfbewoningsplicht, soorten woningen en wijze van verkoop aan hand van ontwikkelovereenkomsten

Programma 9 Financiën

Deze gemeente staat voor een financieel gezond beleid. Tegelijkertijd zijn we afhankelijk van het Rijk voor de middelen. Het gemeentefonds speelt daarin de hoofdrol. Wij opteren voor een actieve rol in discussies over deze materie. Het moet recht doen aan alle gemeenten.

Gemeentefonds

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord

- Actieve rol in discussies gemeentefonds.
- Gemeente blijft strijden voor kostendekkende financiering uit Den Haag.

Wat willen we bereiken

We doen er alles aan om het Rijk te bewegen tot een eerlijke verdeling van het gemeentefonds die uitlegbaar en verklaarbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Actief (ambtelijk) ondersteunen en (bestuurlijk) participeren in VFG en VGG verband (lobby herijking gemeentefonds). Bestuurlijk participeren in commissie Financiën (VNG). Lobby breed via partij politieke lijnen (Den Haag). We doen dit in de bestaande samenwerking met andere Friese en Groningse gemeenten. We zorgen dat intern de kennis over de techniek van het gemeentefonds beter wordt.	De taak wordt zowel voor Achtkarspelen als Tytsjerksteradiel binnen de WM8KTD uitgevoerd. Voor beide gemeenten betekent dit een extra bijdrage van € 20.000, waardoor binnen de WM8TD een budget van € 40.000 beschikbaar komt voor de uitvoering. Deze bijdrage is inmiddels via de begroting door beide gemeenten toegekend. Wel onder de voorwaarde dat ook andere gemeenten in deze lobby inzet leveren.	Deelname en vertegenwoordiging in lijn met geplande en te plannen bijeenkomsten van o.a. VFG, VGG en VNG. De verwachting is dat de discussies de komende drie jaar intensief gaan zijn omdat de onderzoeksagenda naar de herijking loopt, er een discussie gaat plaatsvinden over de verbreding van het belastinggebied en de normering (trap op trap af) en het oplossen van het Ravijn. Ook speelt nog de nadere uitwerking van de extra middelen voor jeugd.

	Mogelijk dat na drie jaar nog steeds extra middelen nodig zijn, dat zal dan opnieuw worden voorgelegd aan de raden.	
--	---	--

Geen knaken, geen taken

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Rijksmiddelen zijn taakstellend voor rijkstaken die de gemeente uitvoert. Mochten er sociaal maatschappelijk onwenselijke effecten optreden, dan springt de gemeente - na overleg raad – bij.

Wat willen we bereiken

Extra overheidstaken kunnen alleen wanneer daar ook de bijhorende financiële middelen voor komen. Wanneer door derden, waaronder met name het Rijk, nieuwe taken bij de gemeenten worden neergelegd willen we daar bijhorende middelen voor ontvangen. Anders gaan wij de taken niet uitvoeren.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Zodra deze discussie zich ergens voordoet dit uitgangspunt onder de aandacht brengen en niet akkoord te gaan met de extra taken wanneer er geen extra middelen komen.	Alle beleidsterreinen moeten op de hoogte zijn van dit standpunt zodat dit de koers wordt van de diverse beleidsterreinen als er nieuwe taken op ons afkomen. Hiervoor is het van belang dat het MT en de TL alert zijn op signalen die spelen en hier tijdig op gaan sturen.	Dit speelt vanaf heden en is een continu aandachtspunt

Geen verhoging gemeentelijke tarieven anders dan inflatie

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma Gemeentelijke heffingen nooit meer dan kostendekkend, overschotten in toekomstige heffingen verrekenen

Coalitieakkoord

Wat willen we bereiken

Geen verhoging van de begrotingsopbrengsten Ozb anders dan inflatiecorrectie en tenzij nodig voor majeure investering ten goede aan gemeenten of noodzakelijk bezuinigingen. Dit ter overweging en besluitvorming raad. Uitgangspunt is kostendekkendheid van tarieven. Eventuele overschotten worden verrekend met tarieven in t+1.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Uitgangspunt is dat we de begrotingsopbrengsten Ozb alleen met inflatiecorrectie aanpassen o.b.v. de landelijke richtlijn/normering (nota uitgangspunten). Eventuele overschotten in tariefopbrengsten worden verrekend met tarieven in t+1.	Landelijke richtlijnen inflatiecorrectie volgen (nota uitgangspunten).	Jaarlijkse bijstelling begroting o.b.v. nota uitgangspunten (jaarlijks in oktober/november).

Bestedingsruimte

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Komende twee jaar is er ruimte voor incidentele zaken; voor zaken die structureel beslag leggen is dat anders.

Wat willen we bereiken

We willen inzetten op een gezonde begroting. Gelet op de meerjarige vooruitzichten en onduidelijkheden hierover wordt er behoedzaam omgegaan met uitzetting met een structureel karakter.

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Wij zijn kritisch op structurele uitzettingen vooral zolang er geen duidelijkheid is over het meerjarenperspectief van de gemeentelijke begroting/het gemeentefonds.	Dit is onderdeel van de lopende werkzaamheden.	Dit is continu aandachtspunt vooral zolang er geen duidelijk meerjarenperspectief is.

Uitgangspunten algemene reserve

De volgende speerpunten vertalen wij in nieuw beleid.

Raadsprogramma

Coalitieakkoord Staan open voor gesprek met raad over de uitgangspunten in relatie tot de stand van de algemene reserve

Wat willen we bereiken

De uitgangspunten voor de begroting vastleggen

Wat gaan we daarvoor doen	Wat is daarvoor nodig	Wat is de planning
Het huidige beleid is een sluitende meerjarenbegroting. Dit leggen we als uitgangspunt vast in de begroting. In het beleidskader risicomanagement want in de eerste helft van 2023 in de raad wordt vastgesteld worden ook nadere afspraken gemaakt over onze reservepositie door afspraken te maken over de ratio weerstandsvermogen.	Past binnen bestaand beleid	Het uitgangspunt worden herkenbaar opgenomen in de begroting 2024 en het beleidskader risicomanagement staat opiniërend geagendeerd voor de raad van maart 2023.